

Sveobuhvatni gospodarski i trgovinski sporazum - CETA

Sijarto, Vesna

Undergraduate thesis / Završni rad

2018

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Pula / Sveučilište Jurja Dobrile u Puli**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:137:991637>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-03-10**

Repository / Repozitorij:

[Digital Repository Juraj Dobrila University of Pula](#)

Sveučilište Jurja Dobrile u Puli

Fakultet ekonomije i turizma

<Dr. Mijo Mirković>

VESNA SIJARTO

SVEOBUHVAJNI GOSPODARSKI I TRGOVINSKI SPORAZUM (CETA)

Završni rad

Pula, 2018.

Sveučilište Jurja Dobrile u Puli

Fakultet ekonomije i turizma

<Dr. Mijo Mirković>

VESNA SIJARTO

SVEOBUH VATNI GOSPODARSKI I TRGOVINSKI SPORAZUM (CETA)

Završni rad

JMBAG: 0303052478

Studijski smjer: Sveučilišni preddiplomski studij Poslovna informatika

Predmet: Međunarodna ekonomija

Znanstveno područje: društvene znanosti

Znanstveno polje: ekonomija

Znanstvena grana: međunarodna ekonomija

Mentor: Ines Kersan-Škabić

Pula, 2018.

IZJAVA O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI

Ja, dolje potpisani Vesna Sijarto, kandidat za prvostupnika poslovne ekonomije, smjera Poslovna informatika, ovime izjavljujem da je ovaj Završni rad rezultat isključivo mogega vlastitog rada, da se temelji na mojim istraživanjima te da se oslanja na objavljenu literaturu kao što to pokazuju korištene bilješke i bibliografija. Izjavljujem da niti jedan dio Završnog rada nije napisan na nedozvoljen način, odnosno da je prepisan iz kojega necitiranog rada, te da ikoji dio rada krši bilo čija autorska prava. Izjavljujem, također da nijedan dio rada nije iskorišten za koji drugi rad pri bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj ili radnoj ustanovi.

Potpis

U Puli, _____, _____ godine.

IZJAVA
o korištenju autorskog dijela

Ja, Vesna Sijarto, dajem odobrenje Sveučilištu Jurja Dobrile u Puli, kao nositelju prava iskorištavanja, da moj završni rad pod nazivom Sveobuhvatni gospodarski i trgovinski sporazum (CETA) koristi na način da gore navedeno autorsko djelo, kao cjeloviti tekst trajno objavi u javnoj internetskoj bazi Sveučilišne knjižnice Sveučilišta Jurja Dobrile u Puli te kopira u javnu internetsku bazu završnih radova Nacionalne i sveučilišne knjižnice (stavljanje na raspolaganje javnosti), sve u skladu sa Zakonom o autorskom pravu i drugim srodnim pravima i dobrom akademskom praksom, a radi promicanja otvorenoga, slobodnoga pristupa znanstvenim informacijama.

Za korištenje autorskog djela na gore navedeni način ne potražujem naknadu.

U Puli, _____(datum)

Potpis

Sadržaj

1. Uvod	1
2. Ekonomski odnosi Europske unije s Kanadom	2
2.1 Analiza gospodarstva Europske unije (EU) i Kanade	4
2.2. Analiza trgovine Europske unije (EU) i Kanade	8
2.3. Trgovina Republike Hrvatske i Kanade	12
3. Pregled bilateralnih i regionalnih trgovinskih sporazuma Europske Unije (EU)	14
4. Sveobuhvatni gospodarski i trgovinski sporazum (CETA)	18
4.1. Povijest CETA-e	19
4.2. Sadržaj CETA-e	21
4.3. Obilježja CETA sporazuma u odnosu na ostale trgovinske sporazume	25
5. Učinci Sveobuhvatnog gospodarskog i trgovinskog sporazuma (CETA)	27
5.1. Pozitivni učinci CETA-e za EU	27
5.2. Pozitivni učinci CETA-e za Kanadu	29
5.3. Negativni učinci CETA-e za EU	31
5.4. Negativni učinci CETA-e za Kanadu	32
6. Zaključak	32
7. Literatura	35
Popis tablica i grafova	37
Sažetak	38
Summary	39

1. Uvod

Partnerstvo Europske unije i Kanade je fokusirano na politička pitanja, trgovinu, ekonomiju, društvena i kulturološka pitanja i razmjenu znanstvenih grana. Cilj sporazuma je uspostava modernih i povlaštenih gospodarskih odnosa Europske unije s Kanadom kao značajnim strateškim partnerom kako bi se stvorile nove prilike za trgovinu i ulaganja, poboljšao pristup tržištu za robe i usluge te unaprijedila pravila o trgovini.

Rad se sastoji od uvoda, četiri poglavlja, zaključka te popisa literature. U drugom poglavlju prikazuje se izgradnja ekonomskih veza, te gospodarska i trgovinska analiza između Europske unije i Kanade. Treće poglavlje prikazuje pregled bilateralnih i regionalnih sporazuma EU. Četvrto poglavlje prikazuje Sveobuhvatni gospodarski i trgovinski sporazum (CETA), te njegovu povijest i sadržaj. Pregovori o sklapanju Sveobuhvatnog gospodarskog i trgovinskog sporazuma (CETA) vodili su se na temelju pregovaračkih smjernica Vijeća Europske unije od 24. travnja 2009. Zatim su u petom poglavlju navedeni pozitivni i negativni učinci sveobuhvatnog gospodarskog i trgovinskog sporazuma (CETA) za EU i Kanadu.

Glavni cilj ovoga rada je dati okviran pogled na Sveobuhvatni gospodarski i trgovinski sporazum (CETA) i razjasniti glavne točke Sporazuma, te njegove ekonomske odnose između Europske unije i Kanade. U izradi ovog rada korištene su metode interpretacije, analize i istraživanje podataka, sistematiziranja informacija iz korištenih izvora literature te deskriptivna metoda.

2. Ekonomski odnosi Europske unije s Kanadom

Europska unija je strateški partner Kanade i njihova veza traje već dugi niz godina. Ekonomska veza između Europske unije i Kanade započela je 1976. potpisivanjem Sporazuma o ekonomskoj suradnji, to je bio prvi službeni Sporazum Europske unije s nekom drugom razvijenom zemljom. Pod tim ugovorom osnovano je i vijeće koje se sastaje svake godine da bi pregledalo i identificiralo načine zajedničkog budućeg napretka.

Od tada, veze između dviju strana su se značajno osnažile sa više sporazuma, uključujući sljedeće sporazume:¹

- Prekooceanska deklaracija (The Transatlantic Declaration) iz 1990, kojom je utvrđeno kako se Kanada i EU konzultiraju jedni s drugima;
- Zajednička politička deklaracija i Akcijski plan (Joint Canada-EU Political Declaration and Action plan) iz 1996, koji navodi opredjeljenja zajedničkog rada i napretka u raznim područjima;
- Veterinarski Sporazum (The Veterinary Agreement) iz 1999. kojim se usavršava trgovina životinjama i životinjskim proizvodima;
- Memorandum o partnerstvu (Partnership Agenda) iz 2004.;
- Sporazum o vinima i alkoholnim pićima (Wine and Spirits Agreement) iz 2003.;
- Sporazum o sigurnosti zračnog prometa (The Civil Aviation Safety Agreement) iz 2009.;
- Sveobuhvatni sporazum o zračnom prijevozu (The Comprehensive Air Transport Agreement) iz 2009.;

¹ Canada International, *canadainternational.gc.ca*. http://www.canadainternational.gc.ca/eu-ue/bilateral_relations_bilaterales/agreements-accords.aspx?lang=eng (datum pristupa 13. 09. 2018.)

- Sporazum o strateškom partnerstvu (Strategic Partnership Agreement SPA) iz 2016.;
- Sveobuhvatni gospodarski i trgovinski sporazum (Comprehensive Economic and Trade Agreement CETA) iz 2016.

Europska Unija sa svojih 28 članica je drugi najveći Kanadski partner u trgovini poslije Sjedinjenih Američkih Država, drugi najvažniji izvor izravnih stranih investicija (Foreign Direct Investment, FDI) i drugo najvažnije odredište kanadskih ulaganja (FDI-a). Europska unija je također drugi najvažniji izvor nove tehnologije i ključan partner u razmjeni tehnologije i znanstvenih podataka.

Iako veliko tržište Europske unije nudi važne trgovinske prilike za Kanadu, također predstavlja svoje izazove. Neki od tih su zabrane nabave određenih država članica, promjene u poljoprivrednom tržištu i brojne zabrane i ograničenja nametnute od Europske unije vezane uz zdravlje, okoliš i zaštitu potrošača.

U pokušaju da se raširi i olakša tržišni odnos između Europske unije i Kanade, pregovori o CETA-i su započeli 2009. na skupu u Pragu. Veliki pobornik slobodne trgovine, Kanada, je uvijek bila važan trgovinski partner za Europsku uniju, stoga je jačanje ekonomskih i trgovinskih veza sa Kanadom od iznimne važnosti.

2.1 Analiza gospodarstva Europske unije (EU) i Kanade

U promatranom razdoblju 2009. godine Kanada doživljava najveći pad BDP-a koja se dogodila zbog globalne i financijske krize, a nakon toga BDP se počinje oporavljati. BDP p.c. ima blagu tendenciju rasta od 2010. godine do 2017. godine. Stopa inflacije oscilira iz godine u godinu. Najviša stopa nezaposlenosti bila je 2009. i 2010. godine također zbog globalne financijske krize. Najniža stopa nezaposlenosti iznosila 2017. godine 6,3%, koja se smanjila u odnosu na 2016. godinu kada je iznosila 7%. Kanada je kroz deset godina imala uspona i padova u izravnim stranim investicijama. Najveće smanjenje ulaganja doživjela je 2009. godine kada je ulaganje iznosilo 39,6 milijuna \$, a najveće povećanje dogodilo se 2017. godine ulaganjem od 79,1 milijuna \$. Kanada od 2011. godine pa sve do 2017. godine bilježi povećanje priljeva.² Uvoz Kanade ima tendenciju blagog rasta od 2009. godine kada je iznosio 370,7 milijuna \$. Bilježi se pad uvoza Kanade 2016. godine kada je iznosio 478,2 milijuna \$, no 2017. godine povećao se na 495,6 milijuna \$. Izvoz Kanade raste sve od 2009. godine kada je iznosio 371,0 milijuna \$ sve do 2017. godine kada je iznosio 488,8 milijuna \$. Kanada od 2008. godine nije bila u suficitu. Bilanca tekućih transakcija oscilira iz godine u godinu, a pad deficita bilježi se zadnje tri godine u promatranom području sa 3,4% 2015. godine na 3% deficita u 2017. godini. Javni dug Kanade u promatranom području ima tendenciju rasta. 2008. godine iznosio je 457,6 milijardi \$, a 2017. godine povećao se na 631,9 milijardi \$.

² <https://data.oecd.org/fdi/fdi-flows.htm>

Tablica 1. Odabrani pokazatelji gospodarskog razvoja Kanade

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
BDP u mlrd. USD	1549,13	1371,15	1613,46	1788,65	1824,29	1842,63	1799,27	1559,62	1535,77	1653,04
BDP p.c. u USD	48510,6	46,543,8	47447,5	48457	48724,2	49359,4	50221,8	50303,8	50407,3	51315,89
Stopa inflacije (%)	2,4	0,1	1,8	3,1	1,5	0,9	1,9	1,1	1,4	2,1
Stopa nezaposlenosti u (%)	6,1	8,3	8,1	7,5	7,3	7,1	6,9	6,9	7	6,3
Izravne strane investicije (FDI) priljev u mil. USD	79,236	39,660	34,721	52,144	55,875	55,364	60,273	67,862	73,557	79,072
Izravne strane investicije (FDI) odljev u mil. USD	61,520	22,733	28,399	39,667	43,118	69,371	59,008	45,631	37,297	24,736
Uvoz u mil. USD	423 450	370 734	421 800	445 313	468 928	479 542	483 039	478 274	495 680	468 928
Izvoz u mil. USD	426 459	371 051	395 709	414 540	436 897	462 776	478 848	483 629	488 818	436 897
Bilanca tekućih transakcija BDP u (%)	0,4	-2,9	-3,5	-2,6	-3,6	-3,2	-2,4	-3,4	-3,3	-3
Javni dug u mlrd. USD	457,6	463,7	519,1	551,4	583,6	609,4	611,9	612,3	616,0	631,9

Izvor: izrada autorice prema podacima Trading Economics dostupno na: <https://tradingeconomics.com> (18. kolovoza 2018.)

BDP Europske unije oscilira iz godine u godinu, te od 2014. do 2016. godine opada, a 2017. godine se povećao na 17,2 milijardi \$. BDP p.c. ima tendenciju rasta od 2012. godine te je iznosio 34 milijarde, a 2017. godine iznosi 36,5 milijardi. Stopa inflacije oscilira iz godine u godinu, a 2017. godine raste na 1,70%. Stopa nezaposlenosti opada od 2013. godine kada je iznosila 10,8%, a 2017. godine iznosila je 7,7%.

Najveće smanjenje ulaganja EU doživjela je 2014. godine te iznosi 213,6 milijuna \$, a najveće povećanje ulaganja bilo je 2007. godine te iznosi 1 217,6 milijuna \$. Može se zaključiti da EU daleko više ulaže u druge zemlje i da druge zemlje više ulažu u EU nego Kanadu.³ U promatranom periodu od deset godina EU iz godine u godinu raste i uvoz i izvoz. Deficit tekućeg računa 2008. godine dosegao je svoj vrhunac i iznosio je 2,1%, potom se smanjio i 2012. godine pretvara se u suficit koji je iznosio 0,6%. Suficit tekućeg računa od 2014. godine ima blagi porast te je 2015. godine iznosio 1,1%, 2016. godine povećava se na 1,5%, a 2017. godine smanjio se na 1,4%. U promatranom razdoblju javni dug EU raste od 2008. godine sve do 2016. godine kada se smanjio na 12 412 milijuna €, a u 2017. godini opet je krenuo rasti te je iznosio 12 504 milijuna €.

³ <https://data.oecd.org/fdi/fdi-flows.htm>

Tablica 2. Odabrani pokazatelji gospodarskog razvoja Europske unije

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
BDP u mlrd. USD	19 137,01	17 102,49	16 987,39	18 350,56	17 292,77	18 029,68	18 635,54	16 416,67	16 491,86	17 277,7
BDP p.c. u USD	34 663,29	33 056,43	33 677	34 279,11	34 059,03	34 045,57	34 531,86	35 226,04	35 809,95	36 593,03
Stopa inflacije (%)	3,70	1,00	2,10	3,10	2,60	1,50	0,50	0,00	0,30	1,70
Stopa nezaposlenosti u (%)	7	9	9,6	9,7	10,5	10,8	10,2	9,4	8,6	7,7
Izravne strane investicije (FDI) priljev u mil. USD	752,709	348,452	459,730	481,728	299,561	344,327	213,687	676,888	489,292	408,835
Izravne strane investicije (FDI) odljev u mil. USD	317,184	378,740	358,310	424,872	336,466	347,182	252,911	635,021	546,381	303,456
Uvoz u mil. USD	6 493,2	5 785,0	6 312,6	6 583,2	6 548,7	6 665,8	7 006,1	7 506,1	7 813,8	8 150,2
Izvoz u mil. USD	6 631,6	5 864,3	6 482,3	6 916,5	7 070,9	7 231,8	7 568,7	8 040,4	8 285,6	8 732,7
Bilanca tekućih transakcija BDP u (%)	-2,1	-0,6	-0,3	-0,2	0,6	1,1	1	1,2	1,5	1,4
Javni dug u mlrd. USD	7 943 236,3	9 033 909,7	10 115 748,8	10 752 985,9	11 294 159,4	11 646 372,3	12 151 727,5	12 512 303,2	12 412 599,1	12 504 712,5

Izvor: izrada autorice prema podacima Trading Economics dostupno na: <https://tradingeconomics.com> (18. kolovoza 2018.)

2.2. Analiza trgovine Europske unije (EU) i Kanade

Vrijednost ukupnog uvoza i izvoza između Europske unije i Kanade iznosila je 64.3 milijarde €, u 2016. godini, iste godine Kanada je činila gotovo 2% robnog izvoza Europske unije, dok Europska unija zauzima drugo mjesto u ukupnoj trgovini Kanade.

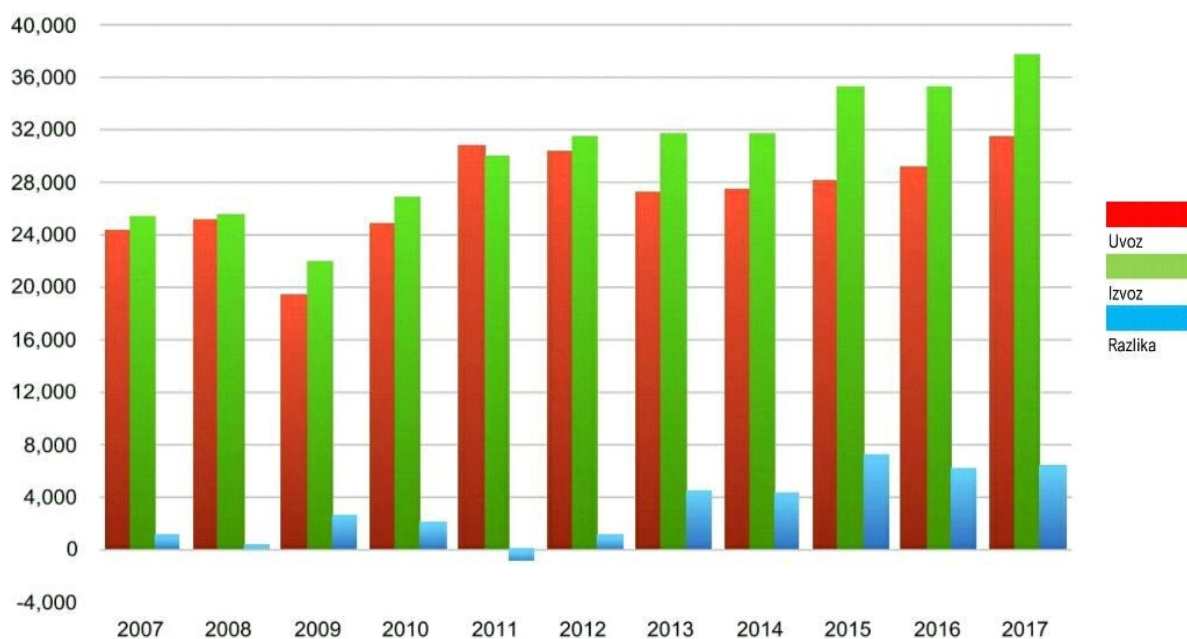
Proizvodi kojima se trgovalo u 2016. godini između Europske unije i Kanade jesu: strojevi, koji su činili 23,6% izvoza Europske unije u Kanadu i 13,7% uvoza, transportna oprema sa 18,7% izvoza Europske unije i 11,4% uvoza i kemijski i farmaceutski proizvodi sa 16,7% izvoza Europske unije i 7,5% uvoza.

Što se tiče proizvoda kojima se trgovalo u 2017. godini između Europske unije i Kanade, prvo mjesto također zauzima kategorija strojevi, koji su činili 31,9% uvoza i 42,2% izvoza, kemikalije i povezani proizvodi sa 10,5% uvoza i 17,7% izvoza te razni proizvedeni artikli uvoza 14,9% i izvoza 11,7%.

U 2017. Kanada je bila deseti najvažniji trgovački partner, brojeći 1.9% sveukupne trgovine Europske unije, dok Europska unija zauzima drugo mjesto sveukupne trgovine Kanade. Sveukupna vrijednost trgovine između Europske unije i Kanade za istu godinu iznosila je 69,182 milijuna € (tablica 3).

Trgovina uslugama također predstavlja veoma bitnu stavku Sveobuhvatnog gospodarskog i trgovinskog sporazuma (CETA). Njezina vrijednost 2015. godine iznosila je 30,1 milijardu €, uz pozitivnu bilancu za Europsku uniju od 5,1 milijardi €.

Graf 1. Vanjskotrgovinska razmjena Europske unije sa Kanade u razdoblju od 2007. do 2017. godine

Izvor: izrada autorice prema podacima:
trade.ec.europa.eu/doclib/html/113363.htm (02. rujna 2018.)

Tablica 3. Cjelokupna trgovina Europske unije sa Kanadom

Indikator	Jedinica	Razdoblje	Uvoz	Izvoz	Ukupna trgovina	Razlika izvoz/uvoz
Prethodna godina	Milijuna eura	2017	31,436	37,746	69,182	6,311
Rang Eu partnera		2017	11	12	10	
Udio u trgovini Eu	%	2017	1,7	2	1,9	
Godišnja stopa rasta	%	2016 - 2017	7,8	7,2		
Godišnja prosječna stopa rasta	%	2013 - 2017	3,8	4,6		

Izvor: izrada autorice prema podacima:
trade.ec.europa.eu/doclib/html/113363.htm (02. rujna 2018.)

Tablica 4. Izvoz i uvoz Europske unije s Kanadom prema sektorima Standardne međunarodne trgovinske klasifikacije

	Uvoz			Izvoz		
	Vrijednost u milijardama €	% ukupno	% rast	Vrijednost u milijardama €	% ukupno	% rast
Ukupno	31,436	100,0	7,8	37,746	100,0	7,2
0. Hrana i životinje	1,734	5,5	-2,4	1,654	4,4	6,4
1. Piće i cigarete	42	0,1	19,8	1,574	4,2	6,8
2. Sirovine	4,615	14,7	19,6	608	1,6	-6,7
3. Mineralna goriva, maziva i srodni materijali	2,353	7,5	63,7	2,367	6,3	6,4
4. Životinjska i biljna ulja, masti i voskovi	28	0,1	-6,7	144	0,4	-4,6
5. Kemijski i srodni proizvodi	2,341	7,5	0,9	6,922	18,3	10,9
6. Roba razvrstana prema materijalima	2,517	8,0	16,8	3,831	10,2	4,9
7. Strojevi i transportna sredstva	6,753	21,5	-7,7	15,930	42,2	6,3
8. Razni proizvodi	1,401	4,5	6,3	3,762	10,0	10,8
9. Roba i transakcije	9,221	29,3	9,5	532	1,4	39,4
10. Ostalo	431	1,4	n. a.	421	1,1	n. a.

Izvor: izrada autorice prema podacima:

trade.ec.europa.eu/doclib/html/113363.htm (02. rujna 2018.)

Nakon potpisivanja sporazuma i ukidanja carina povećala se i razmjena između Europske unije i Kanade. Kanade je 2015. godine najviše izvozila u Ujedinjeno Kraljevstvo čak 14mlrd €, zatim u Francusku 4,5mlrd €, Italiju 1,9mlrd€, Nizozemsku 3,1mlrd €, Belgiju 3,7mlrd €, Švedsku 1mlrd €, te Njemačku 1,1mlrd €. Kanada je najmanje izvozila u Sloveniju, Latviju, Litvu, Estoniju i Cipar. Zanimljivo je da je Kanada treći najveći trgovački partner Rumunjske izvan EU.

Zemlje EU koje su najviše izvezile u Kanadu su: Nizozemska 4,4mlrd €, Ujedinjeno Kraljevstvo 9mlrd €, Španjolska 1,4mlrd €, Švedska 1,3mlrd €, Italija 5,1mlrd €, Francuska 5mlrd €, Belgija 2,3mlrd €, te Irska 1,4mlrd €.

Tablica 5. Uvoz i izvoz zemalja članica EU s Kanadom u mil eura

	Uvoz u mil eura	Izvoz u mil eura
Austrija	537	1,200
Belgija	3,700	2,300
Bugarska	47	82
Hrvatska	38	87
Cipar	12	41
Češka	179	339
Danska	537	1000
Estonija	28	106
Finska	372	932
Francuska	4,500	5000
Njemačka	1,100	656
Grčka	132	419
Mađarska	151	238
Irska	662	1,400
Italija	1,900	5,100
Latvija	21	32
Litva	27	173
Luksemburg	283	523
Malta	538	326

Nizozemska	3,100	4,400
Poljska	318	1,300
Portugal	144m	578
Rumunjska	260	203
Slovačka	83	187
Slovenija	45	86
Španjolska	900	1,400
Švedska	1000	1,300
Ujedinjeno Kraljevstvo	14000	9000

Izvor: izrada autorice prema podacima European Commission 2018, CETA in your town dostupno na: <http://ec.europa.eu/trade/policy/in-focus/ceta/ceta-in-your-town/> (13. rujna 2018.)

2.3. Trgovina Republike Hrvatske i Kanade

Republika Hrvatska i Kanada već imaju bliske odnose u području trgovine i ulaganja. Sveukupna vrijednost hrvatskog izvoza u Kanadu iznosi 87 milijuna €, a vrijednost uvoza iznosi 38 milijuna € što je vrijednost od 49 milijuna € trgovinskog viška Republike Hrvatske u razmjeni robe i usluga sa Kanadom.

Implementacija Sveobuhvatnog gospodarskog i trgovinskog sporazuma (CETA) donosi korist Hrvatskom gospodarstvu. CETA će donijeti velike uštede na carinskim pristojbama jer uklanja 98% pristojbi i ta brojka će narasti u narednim godinama.

Hrvatska ostvaruje korist od ukidanja carina za gotovo sav svoj izvoz a posebno za strojeve i elektroničku opremu, koja čini trećinu hrvatskog izvoza u Kanadu, i korist od farmaceutskih proizvoda koji čine gotovo 30% hrvatskog izvoza u Kanadu.

Trenutno 136 Hrvatskih kompanija izvozi u Kanadu od čega je čak 76% malih odnosno srednjih poduzeća. Izvozimo smokve, čokoladu, alkoholna pića, kemijska sredstva, lijekove...

Hrvatskim poduzećima se također poboljšava i osigurava pristup kanadskom tržištu usluga. Neke od usluga koje Hrvatska izvozi u Kanadu su turizam, telekomunikacije i usluge prijevoza.

Također poduzeća u Republici Hrvatskoj imaju pristup velikom kanadskom tržištu javne nabave i samim time imaju mogućnost sudjelovanja u javnim natjecanjima za isporuku robe i usluga na svim razinama vlasti u Kanadi. Poticanjem ulaganja između Hrvatske i Kanade, hrvatskim i kanadskim ulagačima pruža veću predvidljivost, transparentnost i zaštitu njihovih ulaganja u Kanadi odnosno u Hrvatskoj. Sustavom sudova za ulaganje omogućuje se brže rješavanje sudskih postupaka i smanjenje troškova za poduzeća koja podnose tužbu.

Smanjenje trgovinskih prepreka, ukidanje carina, pojednostavljeni carinski postupci i usklađeniji tehnički zahtjevi zajedno čine uvoz i izvoz jednostavnijim i jeftinijim. Malim poduzećima se omogućava lakše tržišno natjecanje s velikim poduzećima, prodaju proizvoda na oba tržišta, sudjelovanje u lancima opskrbe i e-trgovini.

3. Pregled bilateralnih i regionalnih trgovinskih sporazuma Europske Unije (EU)

Kako bi se bolje povezala i upravljala trgovinskim odnosima sa trećim zemljama. Europska unija započinje trgovinski odnos potpisivanjem trgovinskih sporazuma. To su različiti trgovinski sporazumi koji su osmišljeni kako bi se prevladale trgovinske prepreke.

Razlikujemo tri vrste trgovinskih sporazuma:

- Sporazumi o gospodarskom partnerstvu – to su sporazumi između Europske unije i afričkih, karipskih i pacifičkih zemalja i regija. Cilj im je promicanje trgovine i u konačnici pridonosenje održivom razvoju i smanjenju siromaštva kroz trgovinu i ulaganja. Ovi sporazumi promiču rast i razvoj tih zemalja i uzimaju u obzir njihove društvene i gospodarske okolnosti, te uz suradnju i pomoć omogućavaju tim zemljama da imaju koristi od sporazuma. ⁴
- Sporazum o slobodnoj trgovini – uzajamno otvaranje tržišta razvijenih zemalja i zemalja koje nisu članice Europske Unije s ciljem stvaranja boljih načina poslovanja i prevladavanja prepreka u trgovini. Neke od zemalja s kojima se potpisao sporazum o slobodnoj trgovini su: Norveška, Island, Švicarska, Farski otoci.
- Sporazum o pridruživanju – potpisuje se između Europske unije i treće zemlje koja nije članica sa svrhom jačanja političkih dogovora i provedbe procesa pristupanja. Trenutačno Turska ima otvoren sporazum o pridruživanju. Sporazumi o pridruživanju između Europske unije i zemalja zapadnog Balkana zovu se Sporazumi o stabilizaciji i

⁴ <http://ec.europa.eu/trade/policy/countries-and-regions/development/economic-partnerships/>

pridruživanju, koji imaju za cilj stabiliziranje regije i osnivanje područja slobodne trgovine.

Ključnu ulogu za oblikovanje trgovinskih sporazuma ima Vijeće EU-a koje zadužuje Europsku komisiju da vodi pregovore o novim trgovinskim sporazumima u ime Europske unije. Vijeće EU-a, Europskoj komisiji daje pregovaračke smjernice kojima je određeno vremensko ograničenje pregovora ciljevi i područja primjene s kojima pregovaraju sa zemljom partnerom. Nakon rasprave potpisuje se sporazum u ime Europske unije te se šalje Europskom parlamentu kako bi dao svoju suglasnost i donosi se odluka o sklapanju sporazuma.

Popis nekih od tekućih trgovinskih sporazuma:⁵

- sa SAD-om – pregovori sa Sjedinjenim američkim državama o Transatlantskom sporazumu o trgovini i investicijama (TTIP-u) započeli su u lipnju 2013. godine, a zaustavljeni su do daljnega 2016. godine.
- sa Kanadom – pregovori su započeli u travnju 2009. godine, a 21. rujna 2017. sporazum je privremeno stupio na snagu. Potpuno će stupiti na snagu tek kada sve države članice ratificiraju Sporazum.
- sa 7 Azijskih zemalja – pregovori s ASEAN-om započeli su u travnju 2007. godine, a zadnji puta su vođeni u ožujku 2017. godine. Slijedeći sastanak članica još nije dogovoren.
- sa Australijom – pregovori o novom sveobuhvatnom trgovinskom sporazumu započeli su 18. lipnja 2018. godine i čekaju se dogovori za slijedeći sastanak.

⁵ European Council, *EU trade agreements*. 07. 25. 2018.
<http://www.consilium.europa.eu/en/policies/trade-policy/trade-agreements/> (datum pristupa 13. 09. 2018).

- sa Novim Zelandom – pregovori su započeli 21. lipnja 2018. a prvi službeni krug pregovora održao se u Bruxellesu od 16.og do 20.og srpnja iste godine. Slijedeći krug pregovora još nije dogovoren.
- sa Indijom – pregovori o sporazumu slobodne trgovine sa Indijom započeli su u travnju 2007. godine, a dovedeni su do zastoja nakon 12 krugova pregovora zbog neusklađenosti razina ambicija oko daljnjeg nastavka pregovora.

Popis nekih zemalja s kojima EU ima potpisane trgovinske sporazume.⁶

- Norveška: Sporazum o slobodnoj trgovini, stupio na snagu 1. srpnja 1973. godine;
- Island: Sporazum o slobodnoj trgovini, stupio na snagu 1. travnja 1973. godine;
- Švicarska: Sporazum o slobodnoj trgovini, stupio na snagu 1. siječnja 1973. godine;
- Bosna i Hercegovina: Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju stupio na snagu 01. lipnja 2015. godine;
- Srbija: Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju stupio na snagu 1. rujna 2013. godine;
- Makedonija: Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju stupio na snagu 1. travnja 2004. godine;
- Albanija: Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju stupio na snagu 1. travnja 2009. godine;
- Norveška, Island, Lihtenštajn: Sporazum o Europskom gospodarskom prostoru, stupio na snagu 1. siječnja 1994. godine;
- Ukrajina, Sporazum o pridruživanju potpisan 27. lipnja 2014., stupio na snagu 1. rujna 2017. godine;

⁶ Gospodarska diplomacija, *Izvozni portal - trgovinski sporazumi*. 2016.
<https://izvoz.gov.hr/print.aspx?id=90&url=print> (pokušaj pristupa 13. 09 2018).

- Turska: Carinska unija između Europske unije i Turske, stupila na snagu 31. prosinca 1995. godine;
- Republika Južna Afrika: Sporazum o trgovini, razvoju i suradnji, stupio na snagu 1. svibnja 2004. godine

4. Sveobuhvatni gospodarski i trgovinski sporazum (CETA)

CETA je novi trgovinski sporazum između Europske unije i Kanade. Kaže se još da je jedan od najambicioznijih i najnaprednijih trgovinskih sporazuma koji je Europska unija ikada sklopila. Sporazum je potpisan 30. listopada 2016. godine, a 21. rujna 2017. godine privremeno stupa na snagu nakon odobrenja država članica EU-a, Vijeća EU-a i Europskog parlamenta.

Cilj sporazuma je uspostava modernih i povlaštenih gospodarskih odnosa Europske unije s Kanadom kao značajnim strateškim partnerom kako bi se stvorile nove prilike za trgovinu i ulaganja, poboljšao pristup tržištu za robe i usluge te unaprijedila pravila o trgovini.

Ovaj sporazum pruža nove prilike za prekooceanske trgovine i ulaganja čime se malim i velikim izvoznicima iz Europske unije pruža mnogo bolji pristup tržištu Kanade. Ovim se sporazumom već od prvog dana stupanja na snagu ukida carina na 98% vrsta proizvoda, odnosno ukidanje carina za 97,7% europskih proizvoda i 98,2% kanadskih proizvoda.

Europska komisija pregovarala je o CETA-i u ime zemalja članica na temelju pregovaračkih smjernica, te se ovim sporazumom

dozvoljava poduzećima Europske unije da na kanadskom tržištu konkuriraju američkim izvoznicima, jer Kanada i Sjedinjene Američke Države već imaju postojeću liberaliziranu trgovinu Sjevernoameričkim sporazumom o slobodnoj trgovini (NAFTA) koji je stupio na snagu 1. siječnja 1994. godine.

Svrha sporazuma također je osigurati da se pojačana trgovina između Europske unije i Kanade odvija unutar dogovorenih načela kojima se štite ekološki i radni standardi. Koristi od CETA-e imat će i potrošači jer će ulazak na Europsko tržište imati oni proizvodi i usluge koji potpuno odgovaraju svim

propisima Europske unije. Za zaposlenike poduzeća sporazum osigurava veću mobilnost te međusobno priznavanje stručnih kvalifikacija.

Sporazum će stupiti na snagu nakon što sve države članice Europske unije ratificiraju sporazum, a taj će proces trajati nekoliko godina. U Europskoj uniji ratifikacija treba proći u čak 38 parlamenata, što nacionalnih što regionalnih, a do sada je potvrđena u Hrvatskoj, Danskoj, Španjolskoj, Litvi, Latviji, Malti, Estoniji, Češkoj i Portugalu.⁷ Kanada je CETA-u potvrdila 17. svibnja 2017. godine. Cijeli sporazum propada ako iz ratifikacije izostane samo jedna članica Europske unije.

Nedavna izvješća prikazuju na to da Italija neće ratificirati sporazum o slobodnoj trgovini Europske unije i Kanade jer ne jamči dovoljnu zaštitu izvornih talijanskih proizvoda (PDO) i (PGI) zaštićenog trgovinskog podrijetla.

4.1. Povijest CETA-e

Europska unija (EU) i Kanada godinama grade čvrste trgovinske i gospodarske odnose. Njihov odnos započeo je 1959. godine kada je sklopljen ugovor između vlade Kanade i Europske zajednice za atomsku energiju o suradnji i mirnim primjenama atomske energije (najstariji sporazum Euratom-a).

Odnosi Europske unije i Kanade temelje se na Okvirnom sporazumu o trgovinskoj i gospodarskoj suradnji između Europskih zajednica i Kanade koja je potpisana 6. srpnja 1976 godine u Ottawi (prvi sporazum o suradnji Zajednice s industrijskom zemljom). Pregovori o Trgovinskom sporazumu (CETA)

⁷<http://www.consilium.europa.eu/en/documents-publications/treaties-agreements/agreement/?id=2016017>

započeli su 6. svibnja 2009. godine u Pragu, a završeni su 26. rujna 2014. u Ottawi.⁸

„Europska unija i Kanada sklopili su i dvostrane sektorske sporazume koji ostaju na snazi stupanjem sporazuma a to su: Sporazum o zdravstvenoj i tehnološkoj suradnji, koji je potpisan 17. lipnja 1995. godine u Halifaxu, Sporazum o tržišnom natjecanju potpisan 17. lipnja 1999. u Bonnu, Sporazum o sigurnosti civilnog zrakoplovstva potpisan 6. svibnja 2009. godine u Pragu, te sveobuhvatni sporazum o zračnom prometu potpisan 17. prosinca 2009. u Bruxellesu.

Sporazum o trgovini vinima i jakim alkoholnim pićima potpisan je 16. rujna 2003. godine u Niagari, Sporazum o sanitarnim mjerama za zaštitu zdravlja ljudi i životinja potpisan je 17. prosinca 1998. godine u Ottawi te postaje sastavni dio Sporazuma (CETA)“.⁹

Partnerstvo između Europske unije i Kanade je fokusirano na politička pitanja, trgovinu, ekonomiju, društvena i kulturološka pitanja i razmjenu znanstvenih grana.

⁸ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A52003DC0266>

⁹ Vlada Republike Hrvatske. »vlada.gov.hr.« 2016.

<https://vlada.gov.hr/UserDocsImages//Sjednice/2016/42%20sjednica%20Vlade//42%20-%2019.pdf> (datum pristupa 12. 09. 2018).

4.2. Sadržaj CETA-e

Odredbe sporazuma usklađene su odredbama sporazuma Svjetske trgovinske organizacije (WTO-a)¹⁰ a sadržavaju progresivnu i recipročnu liberalizaciju trgovine robama i uslugama te odredbe o drugim područjima vezanim uz trgovinu i ulaganja kao što su zaštita ulaganja i rješavanje sporova između ulagača i države, necarinske mjere, trgovinske zaštitne mehanizme, tehničke prepreke u trgovini, sanitarne i fitosanitarne mjere, pravila o podrijetlu robe, javnu nabavu, intelektualno vlasništvo, te održivi razvoj.

„Također sadržava odredbe o trgovini, nacionalnom tretmanu i pristupu tržištu za robe, mjerama za zaštitu trgovine, sanitarnim i fitosanitarnim mjerama, carinskom režimu i olakšavanju trgovine, subvencijama, ulaganjima, prekograničnoj trgovini uslugama, privremenom ulasku i boravku fizičkih osoba u poslovne svrhe, uzajamnom priznavanju stručnih kvalifikacija, financijskim uslugama, politici tržišnog natjecanja, državnim poduzećima, monopolima i poduzećima kojima su odobrena posebna prava ili povlastice, javnoj nabavi, intelektualnom vlasništvu, regulatornoj suradnji, trgovini i održivom razvoju, trgovini i radu, trgovini i okolišu, bilateralnom dijalogu i suradnji, administrativnim i institucionalnim odredbama, transparentnosti i rješavanju sporova.“¹¹

¹⁰ WTO – (World Trade Organization) Svjetska trgovinska organizacija baci se globalnim pravilima trgovanja među zemljama.

¹¹ Hrvatski sabor, »Narodne novine.« *narodne-novine.nn.hr*. 15. 09 2017. https://narodne-novine.nn.hr/clanci/medunarodni/2017_09_9_55.html (datum pristupa 13. 09. 2018).

- **Trgovina robom**

Svi proizvodi kojima se trguje između Europske unije i Kanade profitiraju CETA-om, jer će 99% svih carinskih naknada biti ukinuto, od privremenog stupanja CETA-e na snagu ukinuto je 98% carinskih naknada. Ukidanjem carina smanjuju se troškovi sa kojima se nose izvoznici i uvoznici te time roba postaje konkurentnija na uvoznom tržištu, čime se potrošačima osiguravaju niže cijene i veći izbor. Europska komisija naznačila je sektore koji se tiču poljoprivrednih dobara na kojima su dogovoreni posebni uvjeti liberalizacije kroz otvaranje tarifnih kvota ili postupnog snižavanja carina ili izuzimanja iz liberalizacije trgovine.

- **Trgovina uslugama**

U području usluga sporazum je najdalekosežniji sporazum Europske unije kojim je dogovoren značajan pristup tržištima obje strana. Postignuta je veća otvorenost kanadskog tržišta u sektorima telekomunikacije, poštanskih usluga, značajno u uslugama pomorskog prijevoza i zanatskih djelatnosti, energetike i rudarstva kao i financijskih usluga. Sva tržišta uslugama su liberalizirana osim onih koja su izdvojena, neka od tih su zdravstvena skrb, obrazovanje i druge društvene usluge. Također će se olakšati privremeni prekogranični promet ključnog osoblja i davatelja usluga i postaje okosnica pojednostavljenog priznavanja stručnog osposobljavanja od obje strane.

- **Ulaganja**

Sporazum obuhvaća i moderna pravila o ulaganjima kojima se: zadržava pravo vlade na reguliranju u javnom interesu; strani ulagatelj neće imati povlašteniji tretman od domaćeg; strani ulagatelji neće imati podređeniji tretman od drugih stranih ulagatelja, ulagatelji mogu odabrati pravnu zaštitu na domaćim

sudovima; obuhvaćeni su jasno definirani standardi zaštite ulaganja, između ostalog u odnosu na pošteno i pravično postupanje i izvođenje; nadoknada za gubitke, prijenos sredstava, sektor financijskih usluga te načini rješavanja sporova između ulagača i države (ISDS).

- **Sanitarne i fitosanitarne mjere**

Poglavlje o sanitarnim i fitosanitarnim mjerama u potpunosti integrira postojeći Veterinarski sporazum između Kanade i Europske unije u CETA-u. CETA je također utvrdila pravila za procedure odobravanja biljnih proizvoda. Također potvrđuje i poboljšava razumijevanje Sporazuma Svjetske trgovinske organizacije (WTO) o sanitarnim i fitosanitarnim mjerama. Obje strane imaju slične, visoke razine standarda sigurnosti koji će biti zadržani.

- **Tehničke prepreke trgovini**

CETA se gradi na temeljima Svjetske trgovinske organizacije (WTO) o tehničkim preprekama trgovini, uključujući i područja transparentnosti, internacionalnim standardima, tehničkim propisima i ocjeni sukladnosti. Tehničke prepreke trgovini odnose se na tehnička pravila kojima se utvrđuju posebne značajke koje proizvodi moraju imati kao što su dizajn, etiketiranje, označivanje, pakiranje, funkcionalnost ili učinkovitost. Također se odnose i na inspekciju i certifikaciju proizvoda.

- **Prava intelektualnog vlasništva**

Stvaraju se ravnopravniji uvjeti na području prava intelektualnog vlasništva. Proizvođačima su pruženi dodatni načini za ulaganje u nove proizvode. Odredbama se također dovodi do bolje zaštite prava intelektualnog vlasništva

za društva iz Europske unije i za društva iz Kanade koji izvoze svoje inovativne, umjetničke i visoko kvalitetne proizvode izvoze.

- **Pravila o podrijetlu**

Sukladno u vezi s podrijetlom CETA sporazuma pri uvozu robe u Europsku uniju povlaštena stopa carine može se primijeniti ukoliko je roba zadovoljila odredbe stjecanja podrijetla te ukoliko robu prati pravovaljana izjava o podrijetlu. Proizvodi se utvrđuju da su podrijetlom iz Europske unije/Kanade tako da su u cijelosti proizvedeni u EU/Kanadi, da su proizvedeni isključivo od materijala za koje se može odrediti podrijetlo, da se temelji na materijalima koji nisu iz EU/Kanade ali su u određenoj mjeri prerađeni u EU/Kanadi.

- **Farmaceutski proizvodi**

Znatno se smanjuju administrativna opterećenja i troškovi s kojima se suočavaju farmaceutski proizvođači. Ukidaju se dvostruke inspekcije a Kanada će prihvaćati sve inspekcije koje su obavljene na području Europske unije i obrnuto.

- **Oznake zemljopisnog podrijetla**

Na temelju sporazuma, Europska unija zaštitila je preko 140 oznaka zemljopisnog podrijetla. To su najčešće mala i srednja poduzeća koja izvoze jedne od glavnih posebnih proizvoda namirnica i pića za Europsku uniju. Ugovorom se štite tradicionalni proizvodi Europske unije od varanja o pravom podrijetlu proizvoda te imitacije proizvoda. Popis ovih proizvoda se može proširiti ukoliko se o tome usuglase Europska unija i Kanada.

- **Javna nabava**

Ugovori o javnoj nabavi omogućuju trgovinskom partneru pristup svojim državnim natjecajima. Kanada je omogućila pristup društvima iz Europske unije u puno većoj mjeri nego ostalim trgovinskim partnerima. Društva Europske unije mogu se natjecati za prodaju robe i usluga na saveznoj, pokrajinskoj i općinskoj razini Kanade.¹²

4.3. Obilježja CETA sporazuma u odnosu na ostale trgovinske sporazume

CETA se smatra jednim od najambicioznijih i najopsežnijih sporazuma još od osnivanja Sjevernoameričkog sporazuma o slobodnoj trgovini (NAFTA-e).¹³ CETA se proteže dalje od tradicionalnih sporazuma o trgovini koji naglašavaju smanjenje cijena carina i uvoza ili ih u potpunosti eliminiraju. CETA zaobilazi necarinske barijere kao što su propisi unutar zemalja, standardi i postupci koji ometaju jednostavnu razmjenu dobara i usluga između dviju strana.

Prepoznaje se u modernim trgovinskim sporazumima da se priroda međunarodne trgovine mijenja i evoluirala gdje tradicionalni trgovinski sporazumi više nisu dovoljni. Liberalizacijom drugih dijelova međunarodne trgovine, kao što su trgovina uslugama i izravnim stranim ulaganjima koje imaju potencijal da donesu puno veće dobitke od jednostavnih smanjenja ili eliminacije cijena uvoza i robe.

¹²<https://publications.europa.eu/hr/publication-detail/-/publication/f1a035e4-8d2e-11e7-b5c6-01aa75ed71a1/language-hr>

¹³ NAFTA – Sjevernoamerički sporazum o slobodnoj trgovini, potpisan 1993. godine između Kanade, Meksika i Sjedinjenih Američkih Država.

Jedna od točaka koja razlikuje CETA-u od ostalih ugovora je pristup “negativnom listom” (negative list), po kojoj su sve javne usluge podložne liberalizaciji osim ako se određena usluga ne navede kao iznimka od strane nacionalne vlade i time se izuzima iz utjecaja tržišta. Prednost ovog pristupa je šire i jednostavnije obuhvaćanje različitih sektora.

Bitnija točka sporazuma kojom se CETA razlikuje od većine trgovačkih sporazuma je Rješavanje sporova između investitora i države (Investor/state dispute settlement - ISDS) koji omogućava investitoru da zaobilazeći domaće sudske vlasti pokrene izravan sudski postupak protiv vlade i zemlje u koju ulaže.

5. Učinci Sveobuhvatnog gospodarskog i trgovinskog sporazuma (CETA)

Svaki trgovinski sporazum ima svoje pozitivne i negativne strane, a možemo reći da CETA u ovom slučaju nije iznimka. Analize tržišta pokazuju da bi učinci CETA-e trebali voditi prema poboljšanju životnog standarda, povećanoj trgovini, smanjenju carina, rastu malih i srednjih poduzeća na dugoročnoj bazi.

5.1. Pozitivni učinci CETA-e za EU

- **Kompletno ukidanje carinskih pristojbi**

Europski izvoznici imaju uštedu od preko €500 milijuna zbog ukidanja carinskih pristojbi. Neke su ukinute odmah, a neke će biti ukinute kroz sedam godina od implementacije ugovora, kada više neće biti carinskih pristojbi između Europske unije i Kanade na industrijske proizvode. Ukidanjem carinskih pristojbi potrošači imaju više izbora i manje cijene proizvoda.

- **Dopuštenje poduzećima Europske unije da se prijave za Kanadske javne natječaje**

Sporazumom poduzeća Europske unije imaju mogućnost prijavljivanja na javne natječaje u Kanadi na svim razinama vlasti. Europska poduzeća su prvi strani partneri da dobiju tako visoku razinu pristupa Kanadskom tržištu.

- **Zaštita europskih inovacija i tradicionalnih proizvoda**

Europskoj uniji je u interesu bolje zaštititi svoje marke i proizvode na kanadskom tržištu. Mnogi proizvođači Europske unije računaju na inovativnost, kreativnost, kvalitetu i ekskluzivnost proizvoda koje im daju prednost na svjetskom tržištu, tako da je od iznimne važnosti zaštita inovacija, umjetnina i marki od ilegalnog kopiranja.

- **Trgovanje uslugama**

Liberalizacijom trgovanja uslugama donosi mnogo prilika europskim poduzećima jer im daje ulaz u kanadsko tržište financija, telekomunikacija, energije i pomorskog transporta. Također se omogućava jednostavniji pristup i ulaz u zemlju kvalificiranom osoblju iz poduzeća Europske unije u Kanadu.

- **Promoviranje i zaštita ulaganja**

CETA uklanja prepreke ulaska europskih investitora na kanadsko tržište i osigurava da su svi investitori tretirani pošteno i na jednak način. U sporazumu i Kanada i Europska unija su obavezni osigurati nediskriminaciju između domaćih i stranih investitora i da ne nameću nikakva nova ograničenja na strane dioničare.

- **Osiguravanje pozitivne buduće suradnje**

Posebno poglavlje sporazuma je posvećeno rješavanju bilo kakvih budućih nesporazuma koji se mogu dogoditi između Europske unije i Kanade u vezi sa implementacijom sporazuma. Osnovana pravila u sporazumu daju objema stranama detaljne smjernice kako interpretirati i uspostaviti CETA-u.

- **Štiti demokraciju, potrošače i okoliš**

Sporazum sadrži sva potrebna jamstva da će osigurati da ekonomska dobit ne dolazi pod cijenom demokracije, zdravlja i sigurnosti potrošača, društvenog i radnog prava te okoliša.¹⁴

5.2. Pozitivni učinci CETA-e za Kanadu

- **Povećani izvoz poljoprivrednih proizvoda i hrane**

Kanadski sektor poljoprivrednih proizvoda i hrane jedan je od efikasnijih i kvalitetnijih u svijetu. Bescarinsko trgovanje dovodi do više milijunske uštede kanadskih poduzeća.

- **Povećani izvoz proizvoda tvorničke proizvodnje**

Kanada je jedan od zemalja predvodnica u istraživanjima, inovacijama i proizvodnji širokog raspona naprednih tvorničkih proizvoda, uključujući industrijske i strujne generatore, proizvode zračnog i željezničkog prometa, poljoprivredne i građevinske opreme, električne opreme, medicinskih strojeva i instrumenata za preciznost te znanstveni rad.

¹⁴ http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2016/july/tradoc_154775.pdf

- **Povećani izvoz metala i ruda**

Izvoz metala i ruda za Kanadu predstavlja jednu od najvažnijih grana tržišta. Liberalizacijom ovi materijali svjetske klase postaju konkurentniji i stvaraju se uvjeti za povećanu trgovinu.

- **Povećani izvoz ribe i morskih plodova**

Europska unija najveći je uvoznik ribe i morskih plodova u svijetu, a Kanada je sedmi izvoznik ribe i morskih plodova, i izvozi gotovo 70% svoje proizvodnje. Stupanjem sporazuma na snagu oslobađa se gotovo 96% pristojbi i carina.

- **Stvaranje novih prilika za istraživanje, inovaciju i životne znanosti**

Europska unija i Kanada su svjesne činjenice da suradnja u znanosti, tehnologiji, istraživanju i inovacijama doprinosi konkurentnosti i napretku i obično vodi do uspješnije trgovine i ulaganja sa obje strane. Zato članice već imaju čvrst temeljni znanstveni i tehnološki odnos.

- **Otvaranje novih tržišta za usluge u Europi**

Kanada je jedna od najvećih izvoznika usluga u svijetu i industrija uslugama je veoma važna za ekonomiju Kanade. Kanadski davatelji usluga sada imaju bolji i sigurniji ulaz na Europsko tržište i sada se mogu natjecati sa Europskim davateljima usluga što će se odraziti na kanadsku ekonomiju.

- **Otvaranje novih tržišta za ulaganje u Europskoj uniji**

Ulaganja su veoma važan dio kanadske ekonomije i presudna su za otvaranje novih radnih mjesta, poticanje kreativnosti i povezuju Kanadu sa globalnim vrijednosnim lancem. U Sporazumu se također nalaze i pravila za zaštitu investitora i osiguravaju da će se strani investitori tretirati jednako kao domaći.¹⁵

5.3. Negativni učinci CETA-e za EU

- Najviše negativnih učinaka u Sporazumu aktivisti vide u ISDS-u, taj instrument omogućava investitoru otvaranje sudskog spora protiv države i vlade u koju ulaže. Veliki problem nastaje jer se taj pravni alat može koristiti kao oružje protiv regularnih zakona i izabrane vlade. Tim sudskim sporom daje se moć korporacijama da postanu jače od država i svojim investicijama utječu na zakonodavnu vlast države.
- Od strane Europske unije također postoje zabrinutosti oko utjecaja CETA-e na poljoprivredni sektor. Što se tiče poljoprivrede, Kanada ostvaruje značajne dobiti i značajna poboljšanja pristupom tržištu Europske unije, što također može negativno utjecati na proizvođače u EU. Farmeri diljem Europe se boje da su njihovi interesi zanemareni ovim sporazumom.
- Poglavlje o regulatornoj suradnji ugovora dodjeljuje sjevernoameričkim udrugama energetike, resursa, poljoprivrede i kemijske industrije izravniju ulogu u stvaranju politike Europske unije. Dodatno se

¹⁵ <https://www.osler.com/en/resources/cross-border/2017/the-canada-europe-free-trade-agreement-advantages>

ograničava mjera zaštite potrošača (kao što je označavanje GMO proizvoda).

- Unatoč vrlo detaljno propisanim obavezama u području zaštite okoliša i radničkih prava sporazum ne propisuje nikakve sankcije u slučaju njihovog kršenja već samo savjetovanje među strankama uz eventualno traženje mišljenja odbora čiji zaključci nisu obavezujući.¹⁶

5.4. Negativni učinci CETA-e za Kanadu

- Veći troškovi zdravstva i veći troškovi lijekova, te ograničavanje farmaceutskih industrija za pristupanje podacima iz kliničkih istraživanja;
- Vinarije se suočavaju sa jakom konkurencijom europskih proizvođača vina koji više nemaju prepreke visokih cijena uvoza;
- Rudarstvo, vađenje ulja i druge ekološke destruktivne gospodarske aktivnosti često se odvijaju na ili u blizini starosjedilačkih zemalja bez njihova pristanka stoga Kanađani strahuju da se neće poštovati starosjedilačka prava.;
- Urušavanje radničkih prava - mogući otkazi i snižavanje plaća radnicima;
- Slabija zaštita podataka.¹⁷

¹⁶<https://www.euractiv.com/section/trade-society/opinion/ceta-is-not-the-progressive-agreement-it-claims-to-be/>

¹⁷<https://epha.org/wp-content/uploads/2016/12/EPHA-Booklet-The-unhealthy-side-effects-of-CETA.pdf>

6. Zaključak

Kanada i Europska unija bliski su partneri, te surađuju i posluju zajedno već više od 60 godina. Tijekom godina njihov odnos prerastao je u blisko partnerstvo te zajedno surađuju u mnogim izazovima kao što su klimatske promjene, zaštita okoliša regionalna stabilnost itd. Također se bilježe pozitivna iskustva između Europske unije i Kanade u prijašnjim odnosima što se može i zaključiti po tome što imaju velik broj sklopljenih međusobnih ugovora. Najnoviji sklopljeni ugovor između ove dvije strane je Sveobuhvatni gospodarski i trgovinski sporazum (CETA).

Sveobuhvatni gospodarski i trgovinski sporazum (CETA) je transatlantski sporazum između Europske unije i Kanade. Za njega se kaže da je „moderan i napredan“ sporazum kojim se otvara mogućnost pristupanja tržištu, otvara nova radna mjesta, ukida carinu i provjeru robe, uvođenje novih sustava sudova, a svrha sporazuma je ojačati trgovinu Europske unije i Kanade te se pri tome pridržavati dogovorenih načela. Ovaj sporazum privremeno je stupljen na snagu prihvatanjem članica u Vijeću EU-a i Europskog parlamenta 21. rujna 2017. godine. Sporazum ima iznimnu važnost zato što je jedan od najvećih trgovinskih sporazuma na svijetu i otvara vrata tržišta i malim i velikim poduzećima, te potiče i povećava nova ulaganja jer gradi jake ekonomske veze i odnose te uravnoteženo ekonomsko partnerstvo između članica.

CETA je sporazum koji je prilikom privremenog stupanja na snagu podigla mnogo prašine. Protivnici u Europskoj uniji prosvjedovali su protiv sporazuma o slobodnoj trgovini jer se strahuje da će nova pravila ići na štetu okoliša i potrošača. Protivnici vjeruju da su lobisti imali jako velik utjecaj na donositelje odluka jer su pregovori o sporazumu vođeni iza zatvorenih vrata. Također se kritiziraju novi ustavni sudovi koji se žele uvesti jer se smatra da će se njima naštetiti građanima i državi, a zaštititi niz snažnih industrijskih, trgovinskih i

bankarskih monopola koji će lako moći podići tužbe na temelju toga ako se osjećaju oštećenima u bilo kojem pogledu.

Prije nego sporazum potpuno stupi na snagu moraju ga ratificirati sve članice Europske unije, a do sada ga je ratificiralo samo 9 zemalja uključujući i Hrvatsku.

Možemo zaključiti da sporazum ima mnogo pozitivnih i negativnih učinaka i za Kanadu i za Europsku uniju, no analize tržišta prikazuju da bi učinci CETA-e trebali povećati životne standarde na dugoročnoj bazi.

7. Literatura

Knjige:

1. Webb D., *CETA: the EU – Canada free trade agreement*, United Kingdom 2018., Dostupno na: researchbriefings.files.parliament.uk/documents/CBP-7492/CBP-7492.pdf (pristupljeno 18. kolovoza 2018.)
2. Canadian Center for Policy Alternatives: *Making Sense of the CETA – 2nd edition, PowerShift*, Berlin/Ottawa, 2016., Dostupno na: https://www.foeeurope.org/sites/default/files/eu-us_trade_deal/2016/making_sense_of_ceta_11102016.pdf (pristupljeno 07. rujna 2018.)
3. Europska komisija, *Vodić kroz Sveobuhvatni gospodarski i trgovinski sporazum*, ured za publikacije EU, Luksemburg, 2017., Dostupno na: <https://publications.europa.eu/hr/publication-detail/-/publication/f1a035e4-8d2e-11e7-b5c6-01aa75ed71a1/language-hr> (pristupljeno 18. kolovoza 2018.)

Internet:

1. World Trade Organization dostupno na: <https://www.wto.org/> (pristupljeno 11. rujna 2018.)
2. European Commission dostupno na: <https://ec.europa.eu/ceta> (pristupljeno 18. kolovoza 2018.)
3. Trading Economics dostupno na: <https://tradingeconomics.com> (18.08.2018.)
4. OECD dostupno na: <https://data.oecd.org/fdi/fdi-flows.htm> (pristupljeno 07. rujna 2018.)
5. European Council dostupno na: <http://www.consilium.europa.eu/en/policies/trade-policy/trade-agreements/> (pristupljeno 07. rujna 2018.)

6. Gospodarska diplomacija dostupno na: <http://gd.mvep.hr/hr/trgovinska-politika-europske-unije/> (pristupljeno 18. kolovoza 2018.)
7. Narodne novine dostupno na: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/medunarodni/2017_09_9_55.html (pristupljeno 18. kolovoza 2018.)
8. Vlada Republike Hrvatske dostupno na: <https://vlada.gov.hr> (pristupljeno 20. kolovoza 2018.)
9. Eberhardt P., Redlin., Toubeau C. (2014) Trading away democracy – how CETA's investor protection rules the public good in Canada and the EU, dostupno na: <https://www.tni.org/en/briefing/trading-away-democracy> (pristupljeno 07. rujna 2018.)
10. <https://stop-ttip.org/blog/the-ceta-ratificationprocess/> (pristupljeno 18. rujna 2018.)

Popis tablica i grafova

Popis tablica

Tablica 1. Odabrani pokazatelji gospodarskog razvoja Kanade	5
Tablica 2. Odabrani pokazatelji gospodarskog razvoja Europske unije	Pogreška! Knjižna oznaka nije definirana.
Tablica 3. Cjelokupna trgovina Europske unije sa Kanadom	9
Tablica 4. Izvoz i uvoz Europske unije s Kanadom prema sektorima Standardne međunarodne trgovinske klasifikacije	9
Tablica 5. Uvoz i izvoz zemalja članica EU s Kanadom.....	11

Popis Grafova

Graf 1. Vanjskotrgovinska razmjena Europske unije sa Kanade u razdoblju od 2007. do 2017. Godine	9
--	---

Sažetak

CETA je trgovinski sporazum između Europske unije i Kanade koji je privremeno stupio na snagu 21. rujna 2017. godine. Riječ je o najnaprednijem sporazumu te vrste koji pruža nove prilike za prekoceanske trgovine i ulaganja čime se malim i velikim izvozniciima iz Europske unije pruža mnogo bolji pristup tržištu Kanade i obrnuto. Europska Unija sa svojih 28 članica je drugi najveći Kanadski partner u trgovini i drugo je najvažnije odredište kanadskih izravnih stranih ulaganja (FDI-a). Vrijednost ukupne trgovine 2017. godine između Europske unije i Kanade iznosila je 69,182 milijuna €. Republika Hrvatska također ima koristi od Sporazuma te je zabilježen hrvatski izvoz u Kanadu u vrijednosti od 87 milijuna €, a vrijednost uvoza u vrijednosti od 38 milijuna €. Ovim se sporazumom već od prvog dana stupanja na snagu ukida carina za 97,7% europskih proizvoda i 98,2% kanadskih proizvoda. Kako bi se EU što bolje povezala sa drugim zemljama, započinju se pregovori i potpisuju trgovinski sporazumi kojima se uklanjaju prepreke i omogućavaju lakši i bolji pristupi globalnom tržištu. Nakon privremenog stupanja na snagu, Sporazum je u iščekivanju prihvaćanja od članica EU-a.

Ključne riječi: CETA, Europska unija, Kanada, Republika Hrvatska, bilateralni sporazumi, trgovinski sporazumi, regionalni sporazumi

Summary

CETA is a trade agreement between the European Union and Canada, which has been provisionally applied on 21. September 2017. It is the most advanced agreement of this kind that provides new opportunities for overseas trade and investment, providing small and large exporters from the EU, much better access to the Canadian market and vice versa. The European Union with its 28 member states is the second largest Canadian trading partner and the second most important destination for Canadian Foreign Direct Investment (FDI). The value of total trade in 2017 between the European Union and Canada amounted to € 69,182 million. The Republic of Croatia also benefits from the Agreement and Croatian exports to Canada amounted to € 87 million, while the value of imports amounted to € 38 million. This agreement has already abolished tariffs on 97,7% of European products and 98.2% of Canadian products from the first day of entry into force. In order to better connect the EU to other countries, negotiations are being made and trade agreements are being signed to remove barriers and facilitate easier and better access to the global market. After its provisional entry into force, the agreement is pending approval from EU members states.

Key words: CETA, European Union, Canada, Republic of Croatia, bilateral agreements, trade agreements, regional agreements